

prof. dr hab. Grażyna Filip

Rzeszów, 15 maja 2019 r.

Zakład Retoryki i Pragmatyki Komunikacyjnej

Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa

Wydział Filologiczny

Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

pani dr Małgorzaty Kułakowskiej

ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych
w dyscyplinie *językoznawstwo*,

wykonana na zlecenie dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego

dra hab. prof. UR Zenona Ożoga, z 29 kwietnia 2019 r.

1. Sylwetka Kandydatki

Absolwentka rzeszowskiej polonistyki – dr Małgorzata Kułakowska jest zawodowo związana z macierzystym ośrodkiem uniwersyteckim od 1995 r., kiedy rozpoczęła pracę na stanowisku asystenta w Zakładzie Polszczyzny Historycznej i Dialektologii, wówczas jeszcze Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Pracę tę, od 2001 r. już na Uniwersytecie Rzeszowskim, kontynuuje jako adiunkt dydaktyczny, dbając o rozwój naukowy, a także o uzupełnianie kompetencji dydaktycznych i zawodowych, czego potwierdzeniem jest tytuł zawodowy logopedy uzyskany na Uniwersytecie Rzeszowskim (Podyplomowe Studium Logopedii); na podstawie pracy dyplomowej pt. *Wymowa spółgłosek miękkich u dzieci z klasy I w Szkole Podstawowej nr 28 w Rzeszowie*, promotor: dr hab. prof. UR Agnieszka Mysza.

Bezpośredni wpływ na ukształtowanie zawodowej sylwetki Małgorzaty Kułakowskiej miała naukowa opieka prof. dr hab. Barbary Greszczuk, pod której kierunkiem powstała zarówno Jej praca magisterska pt. *Rozwój słownictwa staropolskiego na przykładzie pierwszej części Psalterza floriańskiego i Psalterza puławskiego* (obroniona w 1994 r.), jak i rozprawa doktorska pt. *Psalterz puławski – porównawcze studium leksykalne: na materiale psalterzy staropolskich* (obroniona w 2004 r.). Wymiernym efektem pracy promotorskiej Pani profesor Greszczuk stał się naukowy dorobek Habilitantki zgromadzony jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych. Godna podkreślenia jest liczba publikacji (14), wydanych przez ówczesną mgr Małgorzatę Kułakowską nie tylko w Rzeszowie, ale również w naukowych wydawnictwach Krakowa, Warszawy, Poznania, Łodzi, Lublina i Kijowa. Problematyka opublikowanych w tamtym czasie artykułów i rozpraw dotyczy przede wszystkim leksyki, frazeologii i metaforyki w *Psalterzu floriańskim* i *Psalterzu puławskim*.

W dorobku z tego okresu sporadycznie reprezentowany jest także onomastyczny nurt badawczy, do którego Małgorzata Kułakowska powróciła po doktoracie.

Jako asystentka uczestniczyła w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach, także w charakterze współorganizatorki, np. *XXI Ogólnopolskiej Konferencji Młodych Językoznawców*, Trzcinica 1998 r. Dla adeptki nauki możliwość czynnego uczestniczenia w dyskusjach reprezentatywnych badaczy polskiego językoznawstwa okazała się cennym doświadczeniem, dzięki któremu skonkretyzowała i rozwinęła swoje naukowe zainteresowania, a także zdobyła umiejętności i kompetencje potrzebne w pracy naukowej. Podjęła badania z zakresu diachronii języka polskiego, tworząc tym samym rzetelną i solidną podstawę swoich późniejszych analiz lingwistycznych, w których – aktualnie jako doktor nauk humanistycznych – wyodrębnia cztery nurty badawcze: 1) *Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych i leksykalnych*, 2) *Styl staropolskich i współczesnych przekładów Księgi Psalmów*, 3) *Historia języka polskiego jako przedmiot dydaktyki szkolnej i uniwersyteckiej*, 4) *Dydaktyka języka polskiego jako obcego*.

2. Ocena osiągnięcia naukowego przedłożonego do recenzji w przeprowadzeniu postępowania habilitacyjnego

Pani dr Małgorzata Kułakowska została dopuszczona do postępowania habilitacyjnego zgodnie z treścią artykułu 16. ust. 1. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 822 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311). W ust. 2. przywołanego artykułu *osiągnięcie naukowe* (lub artystyczne), na podstawie którego możliwe jest dopuszczenie do postępowania habilitacyjnego, zostało następująco zdefiniowane:

„2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1. może stanowić:

- 1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie;
- 2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego”.

Zacytowany fragment ustawy pozostawia wnioskodawcy możliwość wyboru formy naukowego osiągnięcia. Nie musi być nim monografia autorska, może to być cykl publikacji, przy czym w ustawie nie zastrzeżono liczby rozpraw i/lub artykułów składających się na cykl tematyczny. Zmian w tym względzie nie wprowadzono również w późniejszych aktualizacjach ustawy (np. poz. 822 z 3 czerwca 2016, poz. 1311 z 23 czerwca 2016 r., ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw). Tak rozumiane

osiągnięcie poddaję omówieniu i ocenie z perspektywy odbiorczynie-recenzentki, a nie z punktu widzenia jego potencjalnej autorki.

Spośród kilkuwątowego naukowego dorobku, opublikowanego po obronie rozprawy doktorskiej, dr Małgorzata Kułakowska wskazała do recenzji powiązany tematycznie cykl pt. *Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych i leksykalnych*, którego formuła tytułowa informuje o metodologiach oraz metodach zastosowanych w rozprawach i artykułach składających się na ten cykl. Tytuł, będący przecież nazwą własną (znane i chętnie przywoływane przez językoznawców stwierdzenie Walerego Pisarka), pełni dwie podstawowe w onomastyce funkcje: informacyjną oraz identyfikacyjno-dyferencyjną, by odwołać się w tym miejscu do fundamentalnej pracy z zakresu onomastyki *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko (Warszawa–Kraków 1998).

Rozprawy konstytuujące opiniowany cykl Małgorzaty Kułakowskiej zostały wydane przede wszystkim w zagranicznych ośrodkach naukowych w Preszowie, Bratysławie, Kijowie i Bańskiej Bystrzycy, a w przypadku polskich placówek badawczych – poza macierzystym Wydawnictwem Naukowym Uniwersytetu Rzeszowskiego – także w Wydawnictwie Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Zagraniczne publikacje stanowią atut dorobku naukowego każdego badacza bez względu na reprezentowaną dyscyplinę. W przypadku językoznawstwa polskiego są osiągnięciem szczególnie zasługującym na uwagę ze względu na specyfikę przedmiotu badań. Podejmowane wbrew jego ograniczeniom, świadczą o popularyzowaniu polskiej nauki, w tym rzeszowskiego ośrodka, poza granicami kraju, a także o umiejętności nawiązywania współpracy międzynarodowej – wartości istotnych we współczesnych standardach szkolnictwa wyższego, również według nowej ustawy. Rozprawy, także te opublikowane za granicą, zostały naukowo zrecenzowane, w adresach bibliograficznych są podane nazwiska recenzentów.

Wskazany cykl publikacji należy traktować komplementarnie, uwagi przedstawione przeze mnie w dalszej części recenzji dotyczą zatem poszczególnych aspektów powiązanej tematycznie całości.

Metodologią prymarną i spajającą cykl jest onomastyka, a raczej szerzej – sposoby językowej nominacji. Dzięki zastosowaniu właściwego tej dziedzinie aparatu terminologicznego oraz mechanizmów prowadzenia analiz Pani doktor dokonała rekonstrukcji kilku fragmentarycznych językowych obrazów świata. Nie eksponuje teorii JOS, lecz w swoich obserwacjach korzysta z charakterystycznych dla niej metod, przede wszystkim kategoryzacji. Ścisłe powiązana z wymienionymi jest metodologia semantyczna. Na relacjach semantycznych oparte są ponadto np. irradiacje onomastyczne, przy czym Habilitantka odróżnia serie irradiacyjne od jednej sfery znaczeniowej. W składających się na cykl tekstach wyraźnie określa podłoże metodologiczne i podaje literaturę przedmiotową stanowiącą teoretyczną podstawę rozważań.

Nie formułuję szczegółowych uwag na temat wyboru/doboru literatury przedmiotu. W moim odczuciu tego rodzaju komentarze są zasadne i konstruktywne w przypadku recenzji wydawniczych lub opiniowania prac według procedur niewymagających wcześniejszej publikacji (np. rozprawa doktorska). W przypadku prac wydanych już drukiem ocena

bibliografii przedmiotu po części dotyczyłaby również kompetencji osób, które zarekomendowały do druku poszczególne materiały naukowe. Ograniczę się zatem w tym miejscu do potwierdzenia, że Habilitantka w każdym z naukowych tekstów odpowiednio dobrała literaturę przedmiotu, czyniąc do niej uzasadnione odwołania. W zebranych z całego cyklu wykazie adresów bibliograficznych widnieją nazwiska zarówno badaczy reprezentujących fundamenty polskiej onomastyki lub lingwistyki w ogóle, jak również ich kontynuatorów (m.in.: Tadeusz Milewski, Witold Mańczak, Stanisław Rospond, Edward Breza, Ewa Rzetelska-Feleszko, Aleksandra Cieślukowa, Stefan Reczek, Czesław Kosyl, Bogusław Dunaj, Krystyna Pisarkowa, Teresa Skubalanka, Jan Oźdżyński, Zofia Kaleta, Maria Malec, Stefan Warchoł, Zofia Abramowicz, Jan Grzenia, Artur Gałkowski, Maciej Szelawski i inni).

Podstawę materiałową cyklu stanowi reprezentatywny – okres od zmiany ustroju w 1989 r. po lata współczesne – materiał przykładowy, na który składają się: nazwy polskich jednostek organizacyjnych (drużyn i zastępów) Związku Harcerstwa Polskiego, w tym szczególnie Hufca Rzeszów; nazewnictwo przedszkoli w województwie podkarpackim; nazwy związków, stowarzyszeń i partii, a także imiona Polaków mieszkających na terenie Kijowskiego Okręgu Konsularnego. Na uboczu wymienionych grup egzemplifikacyjnych pozostają sposoby nazywania uczestników konfliktów zbrojnych na Ukrainie i w Syrii, pochodzące z internetowych serwisów informacyjnych. Można te analizy uznać za część cyklu przy szerokim rozumieniu nominacji, czyli zgodnie z jej definicją leksykalną jako w ogóle nadawanie nazw przedmiotom, czynnościom, zjawiskom itp. Taka sugestia wynika z formuły tytułowej cyklu, w której badania onomastyczne zostały zestawione z leksykalnymi na zasadzie syntaktycznej współrzędności.

Analizowany materiał onomastyczny pochodzi m.in. z archiwalnych rozkazów komendantów rzeszowskiego Hufca ZHP. Ma więc wartość dokumentującą język w działaniu, zgodnie z założeniami współczesnej humanistyki i lingwistyki, a same badania onomastyczne wiąże z Podkarpaciem, co stanowi ich *novum*. Waleń poznawczy prowadzonych rozważań łączy się z dydaktycznym. Jednym ze sposobów motywacji, charakteryzowanych przez Habilitantkę, są nazwy historyczne, w tym związane bezpośrednio z macierzystym regionem. Opis struktury semantyczno-składniowej zebranych nazw Kandydatka opiera na wiedzy z zakresu polskiej i słowiańskiej morfologii, znajomości konotacji i asocjacji leksykalnych, a także symboliki kulturowej, zwracając również uwagę na perswazyjny charakter analizowanych onimów. Bezpośrednio z Podkarpaciem związane są również badane przez Małgorzatę Kułakowską nazwy przedszkoli, dzięki czemu ten fragment językowego obrazu regionu zaistniał we współczesnej słowiańskiej onomastyce (wystąpienie na zagranicznej konferencji i takie też miejsce publikacji tekstu). Analizując tego rodzaju materiał onomastyczny, Autorka uwzględnia aksjologiczny aspekt utrwalony w sposobach nominacji: dobro, mądrość, patriotyzm w wychowaniu młodego pokolenia. Nacechowanie jednostek leksykalnych czyni Habilitantka przedmiotem zainteresowania w zasadzie w każdym ze swoich tekstów, również w dwóch publikacjach (wydanych w języku ukraińskim i polskim), w których dokonała semantycznej analizy nazw uczestników dwóch współczesnych konfliktów zbrojnych. W obu tekstach charakteryzowany materiał pochodzi

z tytułów polskojęzycznych portali informacyjnych i wykazuje nazewnicze analogie bez względu na miejsce konfliktu. Różnice w wartościowaniu skonfliktowanych stron mają zdaniem Autorki tekstów motywacje pozajęzykowe, głównie jest to zależne od politycznego zorientowania portali przekazujących wiadomości. Jak wynika z artykułów, Małgorzata Kułakowska poddała analizie niemalże 400 tytułów. Trudno tu więc o zastrzeżenia odnośnie do reprezentatywności materiału przykładowego. Po lekturze tych tekstów nasuwają się jednak uwagi na temat zbyt ogólnego, w stosunku do reszty cyklu, charakteru rozważań. Wyjaśniam przy tym, że każdy z tekstów traktowany indywidualnie nie budzi wątpliwości, ponieważ ich Autorka pisze wprost o semantycznym charakterze analiz.

W istocie Habilitantka szeroko traktuje nominację. Interesują ją mechanizmy onimizacyjne, transsemantyzacja, a także interferencja językowa i kulturowa charakterystyczna dla bilingwizmu. Elementy interferencyjne w zakresie grafii, fonetyki i fleksji zbadała w zasobie antroponimicznym Polaków zamieszkujących Kijowski Okręg Konsularny. W komparatystycznych analizach tego materiału przykładowego porównała transliterowane i transkrybowane formy imion, wykazując znajomość historycznych źródeł obu języków, polskiego i ukraińskiego. Zastosowanie kryterium wieku pozwoliło Autorce zrekonstruować fragmentaryczny, utrwalony w imionach i formach ich zapisu, obraz polskiego społeczeństwa na Ukrainie – obejmujący Polaków urodzonych w latach 20. XX w. po dzieci urodzone już po uchwaleniu Karty Polaka, czyli po 2008 r. To wartościowa pozycja w recenzowanym cyklu, czego potwierdzeniem jest również jej wydanie w Instytucie Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.

We wszystkich publikacjach cyklu dr Małgorzata Kułakowska sprawnie posługuje się zarówno polskojęzycznym, jak i łacińskim (jeżeli go używa w danym tekście) językoznawczym aparatem terminologicznym. Włącza się w dyskusję na temat statusu terminologicznego interesujących ją nazw grup ludzi, prowadzoną w polskim i słowiańskim środowisku onomastycznym. Kilkakrotnie uczestniczyła w słowackich konferencjach onomastycznych w Preszowie, Bratysławie, Bańskiej Bystrzycy. W opiniowanym cyklu tematycznym znajdują się fragmenty potwierdzające aktywność Habilitantki w tym względzie. Prezentując dorobek onomastów proponujących różne rozwiązania kategoryzacyjne odnośnie do nazw grup ludzi: chrematonimy, ideonimy, instytucjonimy, antroponimy kolektywne, wreszcie ergonimy, przyjmuje w swoich analizach stanowisko autorów *Słowiańskiej onomastyki* (t. II, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślíkowej przy współudziale J. Dumy, Warszawa-Kraków 2003 r.) i początkowo opowiada się za ostatnim z wymienionych terminów (w rozprawach na temat nazewnictwa zastępów i grup przedszkolnych). Wybór ten modyfikuje na dalszych etapach swoich badań, sięgając po inne wymienione wyżej terminy (*Antroponimy zbiorowe czy chrematonimy?* – stawia pytanie w tytule artykułu z 2015 r.). Jest to zapewne uzasadnione specyfiką opisywanego w każdym tekście materiału przykładowego. Widoczne jest, że Habilitantka poszukuje rozwiązań, rozważając np. relacje między socjoideonimami społecznościowymi i antroponimami zbiorowymi. Dostrzega przydatność różnych metod badawczych w onomastyce. Korzysta przy tym (nie tylko w przywołanym bezpośrednio tekście) z założeń kategoryzacji, kreowania świata w języku i tekstach czy teorii prototypu. W przypadku jednak komplementarnej oceny

tematycznego cyklu odniosłam wrażenie niewystarczającego doprecyzowania różnic definicyjnych przy – dokonywanym na potrzeby poszczególnych serii nazw – wyborze onomastycznej kategorii.

W ocenianym cyklu zasadne są odwołania do dorobku innych niż językoznawstwo dyscyplin lub dziedzin nauki, głównie historii, psychologii, pedagogiki, prawa, co jest motywowane charakterem podstawy egzemplifikacyjnej. Odwołania tego rodzaju uzupełniają wiedzę czytelnika na tematy realizowane w artykułach. Panią doktor interesuje więc pragmatyczny potencjał języka, przyczyny jego zastosowania w działaniu, dzięki czemu potrafi wskazać motywacje psychologiczne oraz wychowawcze aspekty procesów nazewniczych, onimizacji czy transonimizacji. To walor Jej badań. Jako przykład może posłużyć w zasadzie większość podstawy materiałowej ocenianego cyklu, nazewnictwo harcerskich jednostek organizacyjnych i grup przedszkolnych, związków, stowarzyszeń i partii. Cechą każdej społeczności jest potrzeba współpracy, współdziałania w grupie, identyfikacji z grupą, budowanie wspólnego systemu wartości (stąd np. częste stosowanie kategorii liczby mnogiej w nazwach grup), wreszcie potrzeba wyróżnienia się na tle innych grup społecznych. Na wszystkie te aspekty Habilitantka zwróciła uwagę.

Sformułowane wyżej uwagi na temat wskazanego osiągnięcia naukowego odnoszą się także do dwóch artykułów uzupełniających opiniowany cykl. Tuż po złożeniu wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego ukazał się drukiem tekst Małgorzaty Kułakowskiej pt. *Irradiacja onomastyczna i jej funkcje w nazwach jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego* (Wydawnictwo Słowackiej Akademii Nauk w Bańskiej Bystrzycy). Jako członkini Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Słowo. Studia językoznawcze” przywołuję w tym miejscu, chociaż nie oceniam, jeszcze jeden naukowy artykuł Małgorzaty Kułakowskiej pt. *Nazwy bractw rycerskich jako element budowania wizerunku grupy rekonstrukcyjnej*, który (pozytywnie recenzowany przez prof. dr hab. Bernadettę Niesporek i dra hab. Kazimierza Sikorę) ukaze się w spóźnionym wydawniczo numerze rzeszowskiego „Słowa” z 2018 r.

Zgodnie z deklaracją Habilitantki poczynioną w autoreferacie (s. 4), zaopiniowany wyżej cykl stanowi część projektu badawczego, którego składnikiem jest również – zaawansowana w pracach redakcyjnych i zgłoszona już do druku w Wydawnictwie Uniwersytetu Rzeszowskiego – autorska monografia zatytułowana *Językowo-kulturowy obraz grupy dzieci utrwalony w nazwach grup. (Na przykładzie nazw drużyn i gromad zuchowych)*. Na realizację tej interesującej zapowiedzi wydawniczej oczekuję jako recenzentka dotychczasowych naukowych osiągnięć dr Małgorzaty Kułakowskiej.

Rekonstruowanie – nawet fragmentarycznego – językowo-kulturowego obrazu grupy ludzi na materiale przykładowym pochodzącym także z archiwów i spisów nazw instytucji Podkarpacia, przy zastosowaniu przede wszystkim metod onomastycznych, służy dokumentowaniu języka i kultury macierzystego regionu Kandydatki, stanowiąc Jej wkład w badania językoznawcze. W nawiązaniu bowiem do znaczenia leksemu *rekonstruować*, czynność ta, polegająca na odtwarzaniu czegoś na podstawie fragmentów-śladów, informacji i wzorów, ma charakter koncepcyjny i procesualny.

3. Publikacje naukowe Habilitantki pozostające poza wskazanym cyklem tematycznym

Poza wskazanym do recenzji osiągnięciem Habilitantka wyróżniła w swoim dorobku jeszcze 3 tematy indywidualnych badań. Spośród nich na uznanie zasługują zwłaszcza dwa *Styl staropolskich i współczesnych przekładów Księgi Psalmów* oraz *Historia języka polskiego jako przedmiot dydaktyki szkolnej i uniwersyteckiej*. Stanowią one kontynuację badań z zakresu diachronii języka polskiego, podjętych przez Habilitantkę jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych. Łącznie obydwie cykle liczą 16 publikacji wydanych w latach 2004–2014. Tak sproblematyzowane badania prowadziła więc dr Małgorzata Kułakowska przez pewien czas równoległe z analizami onomastycznymi przedłożonymi do recenzji w postępowaniu habilitacyjnym. To mocna strona naukowego dorobku Kandydatki. Na takim gruncie wyrósł tematyczny cykl wskazany jako osiągnięcie. Poszukiwania wyznaczników stylistycznych (dla stylu modlitewnego), analiza symboliki i metaforyki biblijnej czy wielokulturowości w przekładach psalmów wzbogaciły badawczy i naukowy potencjał Habilitantki, co ponownie podkreślam. W świetle współczesnych tendencji badawczych imponuje współautorstwo (z dr hab. Agnieszką Myszką, prof. UR) w projekcie dotyczącym nauczania historii języka polskiego w dydaktyce szkolnej, a zwłaszcza udział w opracowaniu podręcznika akademickiego pt. *Na tropach przeszłości języka. Fonetyka* (Rzeszów 2013). To ambitne przedsięwzięcie, za pomocą którego Autorki postanowiły wyjść naprzeciw standardom współczesnej dydaktyki uniwersyteckiej.

Dopełnieniem badawczej aktywności Habilitantki są współautorskie publikacje z zakresu dydaktyki języka polskiego jako obcego. Wszystkie są efektem studyjnych wyjazdów w ramach programu *Erasmus* (Uniwersytet w Bolonii, Uniwersytet w Lizbonie, Uniwersytet Stanowy Stanu Parana w Kurytybie w Brazylii) i stanowią rozdziały w pracy zbiorowej *Głos-Język-Komunikacja*, pod red. A. Myszk i E. Oronowicz-Kidy (Rzeszów 2015).

4. Aktywność naukowo-badawcza

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w 2004 r. Habilitantka nie tylko utrzymała swoje aktywne uczestnictwo w konferencjach naukowych, ale je zintensyfikowała. Istotną cechą tego aspektu Jej działalności stała się aktywność międzynarodowa, o czym wspominałam już, komentując wyżej publikacje Małgorzaty Kułakowskiej. W okresie od 2004 r. do 2018 r. wygłosiła dziewięć referatów na międzynarodowych konferencjach naukowych w zagranicznych ośrodkach naukowych, uniwersytetach w Kijowie, Czerkasach, Bratysławie, Preszowie i Bańskiej Bystrzycy. Większość tych wystąpień była bezpośrednio związana z cyklem tematycznym wskazanym jako osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym, na co już zwracałam uwagę. Kandydatka zadbała również o naukową rozpoznawalność w kraju, czynnie uczestnicząc w dziesięciu ogólnopolskich lub międzynarodowych konferencjach zorganizowanych przez uczelnie i Polską Akademię Nauk

w: Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Lublinie, Kielcach, Białymstoku, a także kilkakrotnie w konferencjach, które odbyły się w macierzystej rzeszowskiej uczelni. Dwie z nich (biorę pod uwagę działalność po doktoracie) również współorganizowała jako członkini komitetów organizacyjnych: konferencji z udziałem gości zza granicy pt. *Kultura mówienia dawniej i dziś*, zorganizowanej w ówczesnym Instytucie Filologii Polskiej w dniach 27-29 września 2012 roku oraz ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej już w przemianowanym Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa, z okazji 25-lecia śmierci Profesora Stefana Reczka, w dniach 9-10 maja 2018 roku, pt. *W rzecz polską wstąpić. Polszczyzna dawna i dzisiejsza*. Brała także udział w organizowaniu dwóch studencko-doktoranckich konferencji naukowych: *Od miłości do nienawiści. Językowe mechanizmy kreowania emocji* (Rzeszów 2009 r.) oraz *Obszary polonistyki. Język – kultura – literatura* (Rzeszów 2013 r.). Organizowała również VII Rzeszowską Sesję Logopedyczną pt. *Dys-problemy bez tremy. Współczesne metody terapii i wsparcia osób z dysleksją rozwojową*, która odbyła się w dniach 21-22 kwietnia 2018 roku w Rzeszowie.

Do prezentowanych w tej części recenzji form aktywności Pani doktor należy zaliczyć także staż naukowo-dydaktyczny na Uniwersytecie Jagiellońskim, który odbyła w ramach programu *Uniwersytet Rzeszowski Nowoczesność i Przyszłość Regionu* oraz ściśle naukowy staż na wymienionym uniwersytecie. W obydwu przypadkach opiekunem naukowym Habilitantki była prof. dr hab. Halina Kurek, kierownik Katedry Lingwistyki Kulturowej i Socjolingwistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Uczestnictwo w dyskusjach prowadzonych przez pracowników i gości Katedry stało się bezpośrednią inspiracją do badań językowego i kulturowego obrazu grupy ludzi w nazwach własnych, których wymierne efekty są przedmiotem sporządzanej przeze mnie recenzji.

Od początku pracy na uczelni dr Małgorzata Kułakowska jest aktywną członkinią Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego Oddział w Rzeszowie. W 2010 r. kierowała projektem współorganizowanym przez TMJP Oddział Rzeszów wraz z dyrektorami szkół podstawowych Podkarpacia, a finansowanym ze środków Marszałka Województwa Podkarpackiego. W ramach tego projektu został zorganizowany konkurs multimedialny „Internetowy mistrz kultury języka”, którego celem było propagowanie kultury języka polskiego wśród młodzieży szkolnej. Współpracuje także z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli jako członkini zespołu recenzentów czasopisma naukowego „Kwartalnik Edukacyjny”.

5. Praca dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna

W przypadku recenzowanego tu dorobku Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych wszystkie wymienione w śródtytule aspekty aktywności się ze sobą łączą, co uznaję za cechą pozytywną Jej zawodowej sylwetki.

Zakres swojej pracy dydaktycznej dr Małgorzata Kułakowska dokładnie przedstawiła w załączonym autoreferacie. Zbędne jest zatem ponowne, szczegółowe wyliczanie prowadzonych przez nią zajęć. Warto jednak zaznaczyć, że dominują wśród nich dwie

specjalizacje: przedmioty historycznojęzykowe i logopedyczne, także te specjalistyczne, wykraczające poza akademickie kursy fonetyki i fonologii języka polskiego. Na Uniwersytecie Rzeszowskim działa Podyplomowe Studium Logopedii, kierowane przez dyrektor Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa (dr hab. Agnieszkę Myszkę, prof. UR), tego rodzaju specjalność została uruchomiona także w ramach kierunku *filologia polska*, prowadzonego w Instytucie. O doskonalenie umiejętności i podnoszenie kwalifikacji jako logopedy i dydaktyka logopedii Habilitantka konsekwentnie dba, o czym świadczy Jej udział w licznych kursach i warsztatach. Już po ukończeniu logopedycznych studiów podyplomowych (2014 r.) uczestniczyła w dziewięciu szkoleniach lub warsztatach z tego zakresu.

Zasługującym na wymienienie efektem pracy dydaktycznej Małgorzaty Kułakowskiej było pierwsze miejsce w instytutowym konkursie na najlepszą pracę licencjacką, które zajęła w 2018 r. uczestniczka prowadzonego przez Nią seminarium licencjackiego Beata Ożga (praca licencjacka pt. *Stan wiedzy nauczycieli polonistów na temat problemów językowych związanych z dysleksją u uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej*). Wypromowała pięciu magistrów i trzydziestu pięciu licencjatów.

Ocena zawodowej pracy Habilitantki w zakresie stanowiącym przedmiot tej części recenzji – praca dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna – ujawnia charakterologiczne i osobowościowe cechy Małgorzaty Kułakowskiej jako działaczki – w czasach licealnych i studenckich członkini ZHP. Swoją wiedzę naukową dzieli się ze studentami nie tylko podczas zajęć i seminariów, ale także pracując w ramach kół naukowych i ich sekcji, niemal od początku swojej pracy na uczelni – Koło Naukowe Polonistów WSP, a potem UR. Zapoczątkowane wtedy inicjatywy kontynuowała także po doktoracie. Można tu wymienić opiekę naukową nad uczestnikami obozów dialektologicznych lub wyjazdów studyjnych, zagranicznych i krajowych. Koordynowała przedsięwzięcia studentów przygotowywane w ramach „Tygodnia Polonistów” (lata 2012–2014), cyklicznej imprezy (organizowanej wówczas jeszcze w Instytucie Filologii Polskiej) w celu promowania polonistyki. Popularyzowaniu nauki służyły także prowadzone przez Habilitantkę warsztaty ortofoniczne dla szkół ponadgimnazjalnych Podkarpacia czy też organizacja „Dyktanda uniwersyteckiego” w ramach wspomnianego „Tygodnia Polonistów” (2012–2014 i 2017–2018). Jej praca popularyzatorska wykracza poza macierzysty region, czego przykładem jest np. zorganizowanie w Ambasadzie RP w Kijowie warsztatów teatralnych dla nauczycieli i lektorów języka polskiego na Ukrainie. Bardzo dobrym podsumowaniem tej części recenzji jest zaznaczenie uczestnictwa Habilitantki w europejskich i innych międzynarodowych oraz krajowych projektach, np. w Programie Operacyjny Kapitał Ludzki współfinansowanym ze środków UE. Tytuły projektów to: *Budowa potencjału dydaktycznego UR na poziomie europejskim* oraz *Nowoczesność i przyszłość regionu*, a ich efektem były udziały w szkoleniach i wyjazdy studyjne na Uniwersytet Boloński oraz Uniwersytet Stanu Parana w Brazylii.

Konkluzja

Na podstawie oceny osiągnięcia naukowego pt. *Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych i leksykalnych*, dokonanej na tle całokształtu dorobku naukowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej pani dr Małgorzaty Kułakowskiej, stwierdzam, że spełnia ono kryteria określone w przywołanym wcześniej 16. artykule *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*. Dorobek ten świadczy o naukowych poszukiwaniach Habilitantki, której wiedza z zakresu diachronii języka stała się podstawą do badań onomastycznych, kognitywnych, a także logopedycznych. Kandydatka posiada cechy predestynujące ją do samodzielnej pracy naukowej. Jest zainteresowana pragmatycznym potencjałem języka, obserwuje materiał przykładowy, profesjonalnie dokonuje jego analizy, docieka przyczyn, porównuje, prowadzi polemiki i formułuje wnioski. Argumentując swoje stanowisko, zachowuje badawczą rzetelność, etykę wobec poprzedników w nauce.

W przypadku językoznawstwa polskiego na dodatkowe podkreślenie zasługuje współpraca naukowa (umiędzynarodowienie badań) i dydaktyczna prowadzona przez Habilitantkę z licznymi – nie tylko europejskimi – ośrodkami naukowymi. W tym względzie Pani doktor efektywnie realizuje standardy współczesnej nauki i szkolnictwa wyższego. Pracownik uczelni w grupie badawczo-dydaktycznej ma za zadanie również współpracować ze środowiskiem lokalnym, interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi, w celu popularyzacji wiedzy. Tę aktywność Habilitantki bardzo dobrze oceniam.

Przedstawione w recenzji uwagi na temat osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych Kandydatki czynię podstawą wniosku do Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego o nadanie pani dr Małgorzacie Kułakowskiej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

